

груп. / Н.П. Фетискин, В.В. Козлов, Г.М. Мануйлов. – М., 2002. – 490с.

3. Чередниченко И.П., Тельных Н.В. Психология управления. Ростов-на-Дону. 2004. – 608с.

Кайдалова Г.П.
аспірант,

*Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

ІНКЛЮЗИЯ – МАЙБУТНЄ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА!

***Анотація.** У статті розглядається проблема застосування інклюзивної освіти для осіб з особливими потребами, окрема увага акцентується на тому, що саме діти здатні змінити погляди суспільства у відношенні до людей зазначеної категорії, котрим, в свою чергу, без допомоги суспільства адаптуватися до норм життя дуже важко.*

***Ключові слова:** інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне середовище, сучасне суспільство, люди з особливими потребами.*

Постановка проблеми. Зважаючи на стрімкий розвиток у галузях промисловостей неможливо не помітити значне погіршення екологічного стану. Забруднення води, викиди в атмосферу різного роду хімічних речовин становлять загрозу для життя людства, залишаючи при цьому свій негативний відбиток. Рівнем екології визначається рівень здоров'я населення, її поганий стан призводить до виникнення всіляких захворювань у дітей та дорослих. Крім цього, генетика або спадковість, інфекції або хвороби теж впливають на народження дітей з певними порушеннями.

Проблема здоров'я людства була і буде актуальною доти, доки існуватимуть різні фактори ризику. Питання постає не лише у тому, як збільшити показник народженості здорового покоління. Воно полягає у створенні нового середовища, в якому співіснуватимуть усі без винятку категорії населення. Хоча б часткова його реалізація можлива завдяки впровадженню у широкі маси поняття інклюзія. Саме вона покликана змінити бачення про людей-інвалідів, людей з обмеженими можливостями, людей з порушеннями психофізичного розвитку і т.д.

Аналіз наявних досліджень. Активні наукові розробки стосовно проблеми інклюзивного навчання з'явились у науковій літературі приблизно в середині 80-х років минулого століття. Питанню виховання дітей із порушеннями психофізичного розвитку приділяли увагу численні фахівці в галузі соціальної, корекційної, спеціальної педагогіки та дефектології (Л. Аксьонова, В. Бондар, Є. Бондаренко, М. Веденіна, М. Власова, О. Глоба, В. Григоренко, П. Горностаї,

Г. Іващенко, Б. Пузанов, О. Установ та ін.) [1, с. 123].

Окремі аспекти впровадження інклюзивної освіти у загальноосвітні навчальні заклади досліджували такі науковці, як Л. Вавіна, А. Колупасва, В. Синьов, І. Кузава, Н. Софій, М. Шеремет, В. Тарасун, Ю. Найда, В. Бондар, Г. Коберник та ін.

Мета дослідження – визначити переваги та необхідність впровадження інклюзивної освіти у сучасне інформаційне суспільство.

Виклад основного матеріалу. Існує очевидна проблема – людям з особливими потребами важко адаптуватись до визначених норм суспільства, ще важче знайти спільну мову із своїми однолітками, ровесниками або іншими людьми, котрі не йдуть на контакт. Цьому передують ряд причин. Увесь соціум умовно можна поділити на декілька категорій, серед яких є люди, які готові допомогти, при цьому не звертаючи уваги на проблеми здоров'я інших. Наступна категорія складається із людей, що ніби й готові допомогти, але будуть робити це під керівництвом чи за командою когось. Інший вид – це люди, котрі не знають як поводити себе, приміром з людиною, у якої захворювання опорно-рухового апарату. Страх, боязнь та невпевненість налаштовують на їх те, що знайдуться інші, хто й буде опікуватися такими людьми. Ще одна категорія включає тих, хто взагалі проти будь-якого контакту із людьми з особливими потребами, подаючи такий же приклад наступним поколінням.

Інклюзія, що передбачає рівність усіх членів суспільства, покликана змінити світогляд людини, наповнити його новим баченням та змістом. Інклюзивна освіта ж ґрунтується на забезпеченні права на освіту за місцем проживання в умовах загальноосвітнього навчального закладу. Вона базується на таких основних положеннях, а саме:

- цінність людини не залежить від її здібностей;
- кожна людина може мислити та переживати певні почуття;
- кожна людина має право на спілкування та на те, щоб бути почутим;
- всі люди мають потребу один в одному;
- справжня освіта може здійснюватися лише через реальні відносини;
- всім людям необхідна підтримка та дружба однолітків;
- для всіх тих, хто навчається, досягненням прогресу є те, що вони можуть зробити, ніж те, що їм не під силу;
- різноманітність прикрашає всі сторони людського життя [2, с. 169].

Однією з передумов успішної соціалізації осіб зазначеної категорії є створення інклюзивного середовища, що має за мету орієнтування на розвиток особистості та відповідає запитам соціального оточення і сподіванням людини. Він повинен відповідати низці вимог й бути створеним із перших днів перебування дитини у школі:

- спланований і організований фізичний простір, у якому б діти могли безпечно пересуватися під час групових та індивідуальних занять;
- наявність сприятливого соціального та емоційного клімату;
- створені умови для спільної роботи, а також надання один одному допомоги в досягненні позитивного результату [1, с. 124].

Усі діти, перебуваючи в інклюзивному середовищі, можуть навчитися цінувати й поважати дітей із відмінними здібностями. Вони навчаються бачити передусім людину, а не її ваду чи обдарованість та не помічати пов'язаних із ними соціальних ярликів [1, с. 125].

При правильній організації інклюзивної освіти діти, їх батьки, суспільство в цілому поновому сприйматиме осіб з особливими потребами, в результаті чого буде підтвердження того, що вони в змозі розвиватися, рости та виховуватись поруч з іншими.

Аналіз основних положень інклюзії та інклюзивної освіти свідчить про те, що на етапі її впровадження і більш широкого застосування, вони є досить цінними та необхідними саме для сучасного суспільства. Неможливо вирішити проблему відразу, вона потребує ретельного вивчення, а вже тоді поступового застосування і впровадження спочатку у дошкільних навчальних закладах, тоді вже у школах та соціумі. Саме через підростаюче покоління можливо змінити думки і погляди старших поколінь, донести на власному прикладі результативність та ефективність будь-якої співпраці із людьми з особливими потребами.

Інклюзія переймається впорядкуванням соціальних просторів і наданням можливостей навчатися та розвиватися у ній. Успішна інклюзивна навчальна спільнота сприяє співпраці, розв'язанню проблем, самостійному навчанню і критичному ставленню до дійсності. Вона дозволяє: учням з надзвичайною обдарованістю і талантами навчатися у своєму звичному темпі; учням, що навчаються нижче середнього навчатися так, як дозволяють їхні можливості; учням із специфічними проблемами у навчанні отримувати творчу і ефективну допомогу в досягненні максимальних успіхів [3, с. 6].

В основу інклюзивної освіти покладена позиція, згідно якої не учні створені для навчальних закладів, а саме навчальні заклади створені для учнів, тобто вони повинні враховувати потреби дітей, а не діти повинні підходити під ті чи інші критерії, встановлені ними. Згідно з цим найважливішими цінностями інклюзивної освіти можна виділити наступні:

- взаємоповага, людина – найважливіша цінність;
- толерантність, яка повинна проявлятися у терпимому ставленні до людей різних національностей та культур;
- усвідомлення себе частиною суспільства, що є невід'ємною складовою існування та розвитку людини взагалі;
- надання можливостей для розвитку навичок та талантів кожної особистості, котра має власні таланти та здібності, розкриття яких і є метою навчальних закладів;
- взаємодопомога, завдяки їй будуються міцні стосунки між людьми та виникає довіра до інших;
- можливість навчатись один у одного, що є запорукою успіху будь-якого навчання;
- можливість допомагати самим собі та людям у своїй спільноті [2, с. 169-170].

Коли діти мають змогу зростати разом, отримувати спільний досвід, займатися спільними справами, вони навчаються дивитися глибше, ніж на поверхневі відмінності та порушення у розвитку, вчать встановлювати одне з одним людські взаємини. Це стосується відмінностей у расовій приналежності, релігії, економічному становищі, навичках та здібностях, а також

відмінностях у фізичному, емоційному та навчальному розвитку. Необхідно, аби діти відчували, що вони в цьому світі у безпеці, що їм тут раді. Інклюзія дає можливість змоделювати набір таких переконань, при яких люди повинні відноситися один до одного з повагою та гідністю, намагалися втілити їх у життя [3, с. 7].

Як показує практика, дуже часто багато проблем обговорюють лише на словесному рівні, а конкретні рішення, навіть якщо вони і є, в силу тих чи інших обставин, виконуються досить повільно або не виконуються взагалі. Проблема соціалізації людей з особливими потребами існувала й раніше, хоча, до неї, через певні причини, увага була не настільки прикута. Зараз це проста необхідність, що набуває особливого значення. Для осіб зазначеної категорії вкрай важливим є ставлення оточуючого середовища. Поодинокі представники усєї спільноти не зможуть вирішити їх проблему пристосування до умов нормального життя. Для цього необхідно залучати усі громади, незалежно від будь-яких вікових категорій. А на контакт вони підуть лише тоді, коли матимуть хоча б приблизне позитивне уявлення про поширення інклюзії. В іншому ж випадку, люди будуть сторонитися інших, не таких як вони, налаштовуючи й знаходячи прибічників своїх поглядів.

Люди з особливими потребами, а тим більше діти цієї категорії цілком мають право існувати поряд з іншими. Вони можуть залежати від здорових громадян, проте й останні можуть потребувати допомоги. Водночас змінити бачення сотні тисяч людей нереально, але поступово цілком можливо.

Висновки. Отже, на сучасному етапі розвитку суспільства запровадження та поширення інклюзивної освіти є вкрай важливим та доцільним. Краще за все це робити за допомогою підростаючого покоління, що буде прикладом для наслідування й, тим самим, дасть змогу старшим поколінням змінити власне негативне бачення у відношенні до людей з особливими потребами. Лише завдяки спільним діям усіх членів суспільства можливо досягти бажаного результату та успіху в адаптації людей та дітей зазначеної категорії, адже вони, як ніхто інший, потребують цього найбільше.

Література:

1. Калініченко І. О. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини / І. О. Калініченко // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. – 2012. – № 9 (11) – С. 120–126.
2. Сяба М. О. Інклюзивна освіта як сучасна модель навчання / М. О. Сяба // Духовність особистості. – 2012. – Вип. 2. – С. 167-171.
3. Шеріл Д. Інклюзія, а не сегрегація або інтеграція, – ось що потрібно учневі з особливими потребами [Електронний ресурс] / Діксон Шеріл // Інклюзивна освіта. Збірник матеріалів проекту. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: ussf.kiev.ua/iearticles/125/1/.